

4.11 ACIDOBAZICKÉ INDIKÁTORY

Použité zkratky barviv:

Anthrach – anthrachinonové, Azin – azinové, Azo – azobarvivo, Ft – ftaleinové, Ind. – indigoidní, Nitro – nitrobarvivo, SFt – sulfoftaleinové, TFM – trifenylnmethanové, Liš – získané z lišejníků.

přechod pH	indikátor (strukturní typ)	barevná změna
0,1 – 3,2	methylová violet (TFM)	žlutá – fialová
0,2 – 1,8	kresolová červen (SFt)	červená – žlutá
1,2 – 2,8	m-kresolový purpur (SFt)	červená – žlutá
1,2 – 2,8	methanilová žluť (Azo)	červená – žlutá
1,2 – 2,8	thymolová modř (SFt)	červená – žlutá
2,6 – 4,4	2,4-dinitrofenol (Nitro)	bezbarvá – žlutá
2,9 – 4,0	dimethylová žluť (Azo)	červená – žlutá
3,0 – 4,6	bromfenolová modř (SFt)	žlutá – purpurová
3,0 – 5,0	červen Kongo (Azo)	modrá – červená
3,1 – 4,4	methylová oranž (Azo)	červená – žlutá
3,8 – 5,4	bromkresolová zeleň (SFt)	žlutá – modrá
4,2 – 6,3	methylová červen (Azo)	červená – žlutá
4,8 – 6,4	chlorfenolová červen (SFt)	žlutá – červená
5,0 – 8,0	lakmus (Liš)	červená – modrá
5,5 – 6,8	alizarin (Anthrach)	žlutá – fialová
5,6 – 7,6	p-nitrofenol (Nitro)	bezbarvá – žlutá
6,0 – 7,6	bromthymolová modř (SFt)	žlutá – modrá
6,2 – 8,0	aurin (TFM)	hnědožlutá – červená
6,8 – 8,0	neutrální červen (Azin)	červená – žlutá
6,8 – 8,4	fenolová červen (SFt)	žlutá – červená
7,2 – 8,8	kresolová červen (SFt)	žlutá – červenofialová
7,3 – 8,7	α-naftoftalein (Ft)	žlutá – modrá
7,4 – 9,0	m-kresolový purpur (SFt)	žlutá – purpurová
8,0 – 9,6	thymolová modř (SFt)	žlutá – modrá
8,3 – 10,0	fenolftalein (Ft)	bezbarvá – červená
9,3 – 10,5	thymolftalein (Ft)	bezbarvá – modrá
10,0 – 12,1	alizarinová žluť R (Azo)	žlutá – červenohnědá
10,1 – 12,1	alizarin (Anthrach)	fialová – purpurová
11,2 – 13,0	chlorazoviolet (Azo)	žlutá – fialová
11,6 – 14,0	indigokarmin (Ind)	modrá – žlutá
12,0 – 14,0	1,3,5-trinitrobenzen (Nitro)	bezbarvá – oranžová

4.11 ACIDOBAZICKÉ INDIKÁTORY

Použité zkratky barviv:

Anthrach – anthrachinonové, Azin – azinové, Azo – azobarvivo, Ft – ftaleinové, Ind. – indigoidní, Nitro – nitrobarvivo, SFt – sulfoftaleinové, TFM – trifenylnmethanové, Liš – získané z lišejníků.

přechod pH	indikátor (strukturní typ)	barevná změna
0,1 – 3,2	methylová violet (TFM)	žlutá – fialová
0,2 – 1,8	kresolová červen (SFt)	červená – žlutá
1,2 – 2,8	m-kresolový purpur (SFt)	červená – žlutá
1,2 – 2,8	methanilová žluť (Azo)	červená – žlutá
1,2 – 2,8	thymolová modř (SFt)	červená – žlutá
2,6 – 4,4	2,4-dinitrofenol (Nitro)	bezbarvá – žlutá
2,9 – 4,0	dimethylová žluť (Azo)	červená – žlutá
3,0 – 4,6	bromfenolová modř (SFt)	žlutá – purpurová
3,0 – 5,0	červen Kongo (Azo)	modrá – červená
3,1 – 4,4	methylová oranž (Azo)	červená – žlutá
3,8 – 5,4	bromkresolová zeleň (SFt)	žlutá – modrá
4,2 – 6,3	methylová červen (Azo)	červená – žlutá
4,8 – 6,4	chlorfenolová červen (SFt)	žlutá – červená
5,0 – 8,0	lakmus (Liš)	červená – modrá
5,5 – 6,8	alizarin (Anthrach)	žlutá – fialová
5,6 – 7,6	p-nitrofenol (Nitro)	bezbarvá – žlutá
6,0 – 7,6	bromthymolová modř (SFt)	žlutá – modrá
6,2 – 8,0	aurin (TFM)	hnědožlutá – červená
6,8 – 8,0	neutrální červen (Azin)	červená – žlutá
6,8 – 8,4	fenolová červen (SFt)	žlutá – červená
7,2 – 8,8	kresolová červen (SFt)	žlutá – červenofialová
7,3 – 8,7	α-naftoftalein (Ft)	žlutá – modrá
7,4 – 9,0	m-kresolový purpur (SFt)	žlutá – purpurová
8,0 – 9,6	thymolová modř (SFt)	žlutá – modrá
8,3 – 10,0	fenolftalein (Ft)	bezbarvá – červená
9,3 – 10,5	thymolftalein (Ft)	bezbarvá – modrá
10,0 – 12,1	alizarinová žluť R (Azo)	žlutá – červenohnědá
10,1 – 12,1	alizarin (Anthrach)	fialová – purpurová
11,2 – 13,0	chlorazoviolet (Azo)	žlutá – fialová
11,6 – 14,0	indigokarmin (Ind)	modrá – žlutá
12,0 – 14,0	1,3,5-trinitrobenzen (Nitro)	bezbarvá – oranžová

K _v				
[H ₃ O ⁺]	[OH ⁻]	[H ₃ O ⁺].[OH ⁻]	ROZTOK JE:	pH
10 ⁰	10 ⁻¹⁴	10 ⁻¹⁴	silně kyselý	0
10 ⁻¹	10 ⁻¹³	10 ⁻¹⁴	silně kyselý	1
10 ⁻²	10 ⁻¹²	10 ⁻¹⁴	kyselý	2
10 ⁻³	10 ⁻¹¹	10 ⁻¹⁴	kyselý	3
10 ⁻⁴	10 ⁻¹⁰	10 ⁻¹⁴	kyselý	4
10 ⁻⁵	10 ⁻⁹	10 ⁻¹⁴	kyselý	5
10 ⁻⁶	10 ⁻⁸	10 ⁻¹⁴	slabě kyselý	6
10 ⁻⁷	10 ⁻⁷	10 ⁻¹⁴	neutrální	7
10 ⁻⁸	10 ⁻⁶	10 ⁻¹⁴	slabě zásaditý	8
10 ⁻⁹	10 ⁻⁵	10 ⁻¹⁴	zásaditý	9
10 ⁻¹⁰	10 ⁻⁴	10 ⁻¹⁴	zásaditý	10
10 ⁻¹¹	10 ⁻³	10 ⁻¹⁴	zásaditý	11
10 ⁻¹²	10 ⁻²	10 ⁻¹⁴	zásaditý	12
10 ⁻¹³	10 ⁻¹	10 ⁻¹⁴	silně zásaditý	13
10 ⁻¹⁴	10 ⁰	10 ⁻¹⁴	silně zásaditý	14

Př: [H₃O⁺] = 0,001 mol . dm⁻³
 pH = -log[H₃O⁺] = -log 0,001
 log 0,001 = -3
 pH = -(-3) = 3

Bude-li např. [H₃O⁺] = 1,05 mol / l => pH = -0,02

V tabulce si dobře povšimněte: je-li [H₃O⁺] = 1 mol / l => pH = 0.

Čím nižší je stupeň pH, tím větší je koncentrace H₃O⁺ a tím menší je koncentrace OH⁻.

Čím vyšší je stupeň pH, tím menší je koncentrace H₃O⁺ a tím větší je koncentrace OH⁻.

Je-li pH = 14, koncentrace H₃O⁺ = 10⁻¹⁴ = 1/100 000 000 000 000 = 0,000 000 000 000 01 => je zanedbatelná a koncentrace OH⁻ je velmi vysoká (rovná 1 mol . dm⁻³)

Je-li pH = 0, pak konc. H₃O⁺ = 1 => je velmi vysoká a koncentrace OH⁻ je zanedbatelná.

Sniží-li se pH o 1 stupeň (např. z pH = 5 na pH = 4) zvýší se koncentrace H₃O⁺ 10 krát (koncentrace OH⁻ klesne 10 krát), protože 0,000 1/0,000 01 = 10.

Jestliže pH kleslo ze 7 na 1, pak koncentrace H₃O⁺ se zvýšila milionkrát!

Pro pH = 7 (neutrální prostředí) - je [H₃O⁺] = [OH⁻] = 10⁻⁷ = 0,000 000 1 mol/dm³.

Nejznámější indikátory: • fenolftalein – zásadami se zbarvuje červeně, v kys. je bezbarvý
 • lakmus – červený se zásadami se zbarvuje modře; modrý se kyselinami zbarvuje červeně (ve sklezech literníků)
 • univerzální indikátor – na jednotlivé stupně pH reaguje určitým zbarvením. V kyselém roztoku je červený a oranžový, v neutrálním žlutý, v slabě zásaditém světle zelený, zelený a modrý v silně zásaditém prostředí.

digitální pH-metry

K _v				
[H ₃ O ⁺]	[OH ⁻]	[H ₃ O ⁺].[OH ⁻]	ROZTOK JE:	pH
10 ⁰	10 ⁻¹⁴	10 ⁻¹⁴	silně kyselý	0
10 ⁻¹	10 ⁻¹³	10 ⁻¹⁴	silně kyselý	1
10 ⁻²	10 ⁻¹²	10 ⁻¹⁴	kyselý	2
10 ⁻³	10 ⁻¹¹	10 ⁻¹⁴	kyselý	3
10 ⁻⁴	10 ⁻¹⁰	10 ⁻¹⁴	kyselý	4
10 ⁻⁵	10 ⁻⁹	10 ⁻¹⁴	kyselý	5
10 ⁻⁶	10 ⁻⁸	10 ⁻¹⁴	slabě kyselý	6
10 ⁻⁷	10 ⁻⁷	10 ⁻¹⁴	neutrální	7
10 ⁻⁸	10 ⁻⁶	10 ⁻¹⁴	slabě zásaditý	8
10 ⁻⁹	10 ⁻⁵	10 ⁻¹⁴	zásaditý	9
10 ⁻¹⁰	10 ⁻⁴	10 ⁻¹⁴	zásaditý	10
10 ⁻¹¹	10 ⁻³	10 ⁻¹⁴	zásaditý	11
10 ⁻¹²	10 ⁻²	10 ⁻¹⁴	zásaditý	12
10 ⁻¹³	10 ⁻¹	10 ⁻¹⁴	silně zásaditý	13
10 ⁻¹⁴	10 ⁰	10 ⁻¹⁴	silně zásaditý	14

Př: [H₃O⁺] = 0,001 mol . dm⁻³
 pH = -log[H₃O⁺] = -log 0,001
 log 0,001 = -3
 pH = -(-3) = 3

Bude-li např. [H₃O⁺] = 1,05 mol / l => pH = -0,02

V tabulce si dobře povšimněte: je-li [H₃O⁺] = 1 mol / l => pH = 0.

Čím nižší je stupeň pH, tím větší je koncentrace H₃O⁺ a tím menší je koncentrace OH⁻.

Čím vyšší je stupeň pH, tím menší je koncentrace H₃O⁺ a tím větší je koncentrace OH⁻.

Je-li pH = 14, koncentrace H₃O⁺ = 10⁻¹⁴ = 1/100 000 000 000 000 = 0,000 000 000 000 01 => je zanedbatelná a koncentrace OH⁻ je velmi vysoká (rovná 1 mol . dm⁻³)

Je-li pH = 0, pak konc. H₃O⁺ = 1 => je velmi vysoká a koncentrace OH⁻ je zanedbatelná.

Sniží-li se pH o 1 stupeň (např. z pH = 5 na pH = 4) zvýší se koncentrace H₃O⁺ 10 krát (koncentrace OH⁻ klesne 10 krát), protože 0,000 1/0,000 01 = 10.

Jestliže pH kleslo ze 7 na 1, pak koncentrace H₃O⁺ se zvýšila milionkrát!

Pro pH = 7 (neutrální prostředí) - je [H₃O⁺] = [OH⁻] = 10⁻⁷ = 0,000 000 1 mol/dm³.

Nejznámější indikátory: • fenolftalein – zásadami se zbarvuje červeně
 • lakmus – červený se zásadami se zbarvuje modře; modrý se kyselinami zbarvuje červeně (ve sklezech literníků)
 • univerzální indikátor – na jednotlivé stupně pH reaguje určitým zbarvením. V kyselém roztoku je červený a oranžový, v neutrálním žlutý, v slabě zásaditém světle zelený, zelený a modrý v silně zásaditém prostředí.

digitální pH-metry